

NYHETER

2007:4

Nätverkets syftet är att vara ett forum för att främja utvecklingen inom efterbehandling av föroreningar i mark och vatten. Målet är att skapa en ökad kontakt mellan olika grupper i samhället som berörs av problematiken. Driva aktuella frågor och samarbeta med nordiska och europeiska nätverk i seminarier, konferenser och workshops i syfte att främja utvecklingen inom efterbehandlingen.

Nätverket
Renare Mark

Styrelsen Informerar

- Nätverkets nya koordinator för 2008-2009 kommer att beslutas före årsskiftet. Presentation sker i nästa nummer av nyhetsbrevet.
- Nätverket har ny postadress, se längst ner till vänster på sidan!
- Diskussionsforum på nätverkets hemsida har kommit igång och ett flertal diskussionsämnen är etablerade.
- Ärenden och motioner från medlemmar till nätverkets årsstämma i Luleå ska vara nätverket tillhanda senast 31 januari, 2008.
- Seminariet om undersökningsstrategier och metoder i samarbete med SGF planeras till maj 2008 i Malmö.

/MARIE ARNÉR, ORDFÖRANDE

God Jul!

Nätverket Renare Marks nyhetsbrev distribueras till samtliga medlemmar i nätverket via e-post. Nätverket är öppet för alla intresserade. Enskilt medlemskap kan tecknas av alla, för företag finns korporativt medlemskap. Mer information finns på nätverkets hemsida eller kan fås genom att skicka e-post till nätverket. Bidrag till Nyhetsbrevet tas gärna emot.

Redaktion:

Krister Honkonen 031-368 10 69
krister.honkonen@fastighet.goteborg.se

Ingegerd Ask 08-688 67 40
ingegerd.ask@wspgroup.se

Maria Sundesten, 08-506 306 58
maria_sundesten@golder.se

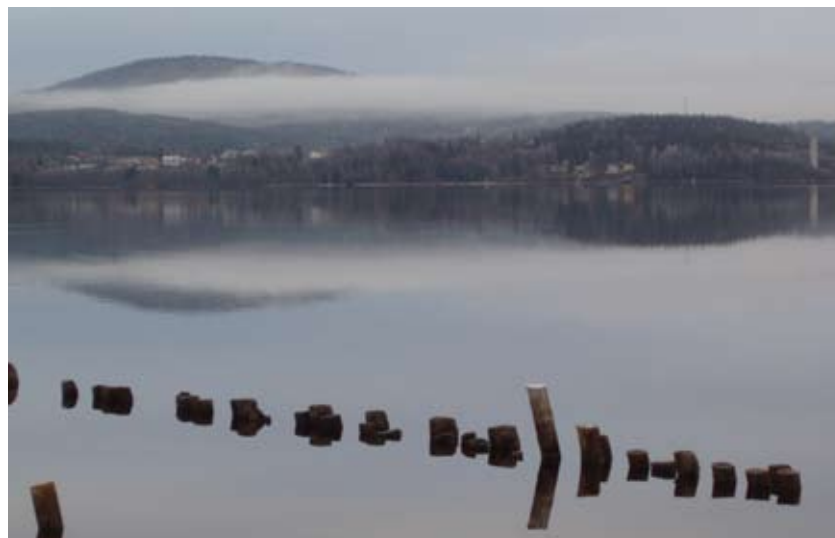
Ansvarig utgivare:

Ordförande
Marie Arnér 08-688 64 03
marie.arnér@wspgroup.se

Nätverket Renare Mark
c/o Ekorola Ab
891 42 Örnsköldsvik
info@renaremark.se
www.renaremark.se

BÄSTA EXJOBBS

Nätverkets utlysning av »Bästa exjobb 2007« finns ute nu. Bidrag tas emot av Maria_Sundesten@golder.se fram till den 31 januari 2008. Se www.renaremark.se

Seminarium om Mariebergs saneringsområde

Renare Marks regionala avdelning för Norra Sverige organiserade tillsammans med Kramfors Kommun ett seminarium om Marieberg industriområde vid Ångermanälven. Onsdagen, den 7 november träffades 35 personer (från Gävle i Söder till Luleå i Norr) vid Dannero travbana utanför Kramfors. I Marieberg har sågverksverksamhet pågått i nära 140 år. Redan i mitten av 1940 talet fram till 1970 pågick virkesimpregnering med pentaklorfenol. Spill under verksamheten medförde kontaminering av betydande områden med både PCP och dioxiner och situationen har utretts sedan 2005.

Dagen inleddes med presentationer om området och resultatet av den nyligen färdigställda huvudstudien. Staffan Östman från Kramfors Kommun började med att presentera efterbehandlingsarbetet i Kramfors kommun. Vidare visade Jan Olofsson en översikt av huvudstudien för Marieberg. Flera åtgärdsalternativ finns föreslagna för en kostnad som spänner sig från 6 miljoner till 2,2 miljarder kronor... Det blev livliga diskussioner som bara fikat lyckades avbryta. Efter lunch förflyttade vi oss till Marieberg och gick runt området under ledning av Jan Olofsson.

Huvudstudien finns att ladda ner från Kramfors kommuns hemsida.

/CHRISTIAN MAURICE, RAMBÖLL

Studiebesök på Gärstad

Den 18 oktober anordnade Renare Mark Öst ett studiebesök vid Gärstad – Tekniska Verken avfallsanläggning i Linköping. Deltagarna hälsades välkomna av Elke Myrhede för Renare Mark och Magnus Hammar som presenterar Tekniska Verken visade en informationsfilm om bolagets olika funktioner och tjänster. Studiebesöket är ett led i utökad kunskapsutbyte och kvalitet med avseende på arbete kring förorenad mark (arr. Renare Mark). Anläggningen vid Gärstad är en av Sveriges största i sitt slag och sträcker sig över en yta på 60 ha. Området som till större del utgörs av lerjordar, omfattar hantering av avfall ur flera olika aspekter såsom diverse mottagningsfraktioner (bl.a. sopor, förorenad jord, gips, metallhydroxidslam, flytande avfall), deponering, rening, förbränningsteknik, fjärvärme (fjärrkyla). På anläggningen jobbar man också med nya avtal/tillstånd (exempelvis förbränning av tryckimpregnerat trä, farligt avfall) samt anpassning till kommande, hårdare deponilagstiftning (2008).

Under studiebesöket gjorde vi en rundtur i buss där de olika delarna på mottagnings- och deponiområdet presenterades och förklarades av Magnus Hammar. Besöket avslutades med en genomgång av förbränningen och processerna vid förbränning i pannan och efterföljande rening, varefter vi också fick ta en titt in i kraftvärmelanläggningen. Det blev ett varmt avslut på en intressant och trevlig dag!

/GEIRA TORJUSEN, LÄNSSTYRELSEN ÖSTERGÖTLAND

Våra nya vägledningar

Nu finns tillfälle att yttra sig över Naturvårdsverkets remissutgåvor av vägledande rapporter om åtgärdsplan, riskbedömning, åtgärdsutredning och riskvärdering samt modellbeskrivning och vägledning kring beräkningsmodell för riktvärden för förorenad mark inklusive beräknade generella riktvärden (ej fastställda), och ett beräkningsverktyg för riktvärden för mark. Remissen är öppen för alla att besvara. Synpunkter senast den 7 januari 2008 per email i bilagd svarsmall. Ett informationsmöte inför remissen hölls i samarbete mellan Renare Mark och Naturvårdsverket i Stockholm den 9 oktober 2007.

Remissdokumenten finns på: <http://www.naturvardsverket.se/sv/Nedre-meny/Aktuellt/Remisser/Aktuella-pagaende/Remiss-angavande-vagledningsmaterial-om-foroerade-omraden/>

Sweco gick under ytan

Den 3-4 oktober 2007 ordnade Sweco Viak en konferens om förorenade områden: "Under Ytan - dagens lösningar för framtida generationer" i Bålsta. På konferensen deltog drygt 200 personer från branschen - konsulter, myndigheter, byggherrar, problemägare, entreprenörer och forskare. Konferensen innehöll både gemensamma sessioner och mindre parallella sessioner på olika teman. Vid de gemensamma sessionerna fick deltagarna bl a möjlighet att via miljödepartementets statssekreterare Elisabeth Falemo höra mer om regeringens syn på hantering av förorenade områden. Det gavs även en inblick i det kommande ramdirektivet för jord från EU via EU-kommissionens Luca Marmo. Några av de ämnen som berördes vid de parallella sessionerna var risker med förorenade områden, att köpa och sälja förorenad mark

och att bygga på förorenad mark. Här fanns en stor mängd föredragshållare från olika konsultföretag, myndigheter, advokater, problemägare m fl. Alla bidrog generöst med sin erfarenhet och syn på frågeställningarna. Naturligtvis var pauser, luncher, konferensmiddag mm uppskattade tillfällen att möta nya och gamla bekantskaper i branschen. Här var ingen lugn stund och vid middagen fick flera av oss lära oss den nya sedan att skåla under bordet! Vad mer kan man önska av en konferens kallad Under Ytan. Konferensen gav mersmak och Sweco har redan bokat in att hålla en uppföljare till konferensen i hösten 2009. Du som är intresserad av att ta del av föredrag som presenterades på konferensen hittar dem på www.sweco.se/underytan

/ANNELI LILJEMARK, SWECO VIAK

FÖRORENADE OMRÅDEN I FYSISK PLANERING OCH KLIMATPÅVERKAN

Anmäl dig till seminariet som hålls i Göteborg den 22 januari i samarbete med Boverket och Naturvårdsverket, senast den 22 december till Maria_Sundsten@golder.se

Nätverkets studieresa till Danmark

Resan började i Göteborg där vi steg ombord på färjan till Danmark, lättade över att två av deltagarna hann trots ett föresenat tåg. Vi passade på att äta middag och lära känna varandra. I Fredrikshamn väntade en buss som körde oss till den danska staden Holstebro där lika många danskar som vi var svenskar anslöt. Vi blev på så sätt ett sällskap om 24 personer. Under förmiddagen fick vi höra om hur ett danskt företag Cheminova med tillverkning av bekämpningsmedlet Parthion, en insekticid, kört ut sitt avloppsvatten i en grop vid Västerhavets strand innanför piren Hövde 42. Företaget verkar fortfarande på platsen och blev senare testamenterat till Århus universitet!

Parthion som är en DNAPL (tung, icke vattenlöslig vätska) är farlig för miljön men också mycket giftigt för människor. Även om föroreningarna i jord grävdes bort 1981 finns de kvar i grundvattenzonen och läcker ut i havet. På stranden kunde man känna kemikalielukt och bad är förbjudet. Området är inte avspärrat men skyltar talar om att vistelse på platsen ska undvikas. 2006 vidtogs nya åtgärder då man installerade en spont kring huvuddelen av föroreningen och grundvatten-

nivån ska genom pumpning hållas något lägre än omgivande nivåer. En liner har lagts ovanpå området för att hindra infiltration av regnvatten. Nästa steg är att reducera föroreningskällan med en kombination av basisk hydrolys och biologisk nedbrytning som uppnås genom att tillsätta lut (NaOH) till marken i nivå med förekomst av fri fas. Kostnader för inneslutningen uppgår till ca 24 miljoner danska kr och för den behandlingen av grundvatten till knappt 50 miljoner danska kr. Kostnaderna som den Danska staten och regionen måste betala då det i Danmark inte går att ställa företaget till svars.

Efter besöket vid Hövde 42 för vi till Esbjerg och fick en god middag varefter vi provade på danska julöl på Dronning Louise. Det var en munter och trevlig kväll till tonerna av Kim Larsens musik som bandet på puben bjöd på. Riktigt danskt gemyt alltså.

Vi var tidigt uppe på fredagsmorgonen för dagens studiebesök som gick till Kaergardens plantage. Inte långt från Kaergarden i Grindstedtsverket har man tillverkat mediciner; sömnmedicin, antibiotika mm. I processen används en hel del

lösningsmedel däribland stora mängder klorerade lösningsmedel och även kvicksilver. Spillvattnet från fabriken kördes i bil till gropar mellan dynerna vid Kaergarden och släpptes ut. Eftersom det luktade så starkt fick man krav på sig att täcka groparna med jord bl a för att skydda de anställda. Från groparna läcker det vidare till havet och bara vid en kort strandpromenad kan man känna lukten av kemikalier och det är förbjudet att bada på en 2,5 km lång strandsträcka. Området är naturskyddat och har stor betydelse för fågellivet. Vid Kaergarden har ännu inga åtgärder vidtagits men upphandlingen är igång för att gräva bort förorenade massor vid 3 gropar ovan grundvattnet. För grundvattnets räkning

kommer man att undersöka om kemisk oxidation i kombination med biologisk nedbrytning kan vara en framkomlig väg. Man beräknar att behandlingstiden kommer att behöva pågå i ca 8 år.

Vid Kaergarden fick vi också en visning av Sonic drilling. Metoden innebär att jordprovet vibrerar in i en provtagare. Provtagaren tas upp och provet plockas ut med hjälp av en hydraulisk kolv. Jordprovet kan läggas i ett rör, eller delas upp direkt i olika provnivåer. Stenar större än rørets diameter kan inte tas upp och innebär sannolikt stopp men utveckling av metoden sker och ska framöver också kunna skära genom sten.

Danmark är ett dejligt land även i novembermörkret.

/ELKE MYRHEDE GEO INNOVA

VÅRMÖTET 2008

Förslag till presentationer på vårmötet i Luleå tas emot av Thomas Liljedahl, se www.renaremark.se/vm2008/ senast 14 december.
Obs! Framflyttat datum!

- Teman är
- Lämningar från gruvor och glasbruk
- Miljöbrott och förorenad mark
- In-situ saneringar
- Åtgärdsutredningar och förfrågningsunderlag.

Seminarium om riskkommunikation

Nätverket ordnade tillsammans med Hållbar sanering och IVL Kunskap den 25 oktober ett seminarium om riskkommunikation. Seminariet lockade 20-talet personer till SAS Radisons vackra Södra paviljong, och frågor och diskussioner saknades inte till någon fördragshållare. Föredragen omfattade alltifrån teknikerorienterade ämnen om utförda projekt inom förorenade områden, som bl a Botniabanan och Hållbar sanering, till humanistiska om hur kommunikationen rörande miljörisker utformats i utförda projekt, såsom t ex Hammarby sjöstad och MIFO-registret. Därtill handlade flera föredrag om hur riskkommunikationen i ebh-projekt borde utformas, med exempel från Hållbar sanering, KTH och Strandberg & Haage.

En gemensam slutsats verkar vara att riskkommunikation i den här typen av projekt är alldeles för lågt prioriterad både vad gäller tid och resurser. Projekten har mycket att vinna på en väl utförd riskkommunikation. Ett strålande exempel på det är faktiskt Hammarby sjöstad som trots att det byggts inom ett tidigare mycket förorenat område och saneringen kostade mångdubbelt mer än budgeterat, aldrig har haft problem med opinion rörande förorenad mark. Detta förklarar man med att man hela tiden arbetat öppet och målmedvetet med bred information med allt från lättfattliga broschyrer och informationsmöten till webbaserade lättillgängliga resultat för intresserade.

Mixen av goda och dåliga exempel på utförd riskkommunikation bidrog till ett användbart seminarium. Ämnet förtjänar säkerligen mer plats inom vårt arbetsområde.

/ANNA FORSGREN, WSP ENVIRONMENTAL

Mingelkväll med RM Mälardalen

Ett 20-tal personer samlades hos White Arkitekter på kvällen den 21 november. Structor bjöd på middag och White stod för lokal och Exploateringskontoret (Anna Fröberg-Flerlager) redovisade vilka problem och frågeställningar som finns inom området Annedal i Stockholm. Området har tidigare använts för diverse aktiviteter och rester från muddermassor, dumpning av tunnor och byggrester mm, har gjort att området är förorenat. Det finns även rykten om nedgrävda tankvagnar med PCB, men inga sådana har hittills påträffats. För att göra problemet ännu lite mer spännande finns också ett antal kolonlotter i området. Som grädde på moset återfinns klorerade lösningsmedel i grundvattnet i vissa delområden, och höga halter har uppmätts i porluft någon meter under markytan.

Inför planering av bostads-

byggande har det konstaterats ett massöverskott på flera hundra tusen kubikmeter, vilket gjort att detaljerad strategi för undersökning och noggrann planering av masshantering krävs, samtidigt som ett flertal utredningar pågår. Projektet är delvis finansierat av miljömiljarden och flera spännande rapporter från området är att vänta.

Renare Mark Mälardalen fann det väldigt givande att även kunna diskutera med arkitekterna, och hoppas att detta kunskapsutbyte kan fortsätta i framtiden.

Tack till Anna för en bra dragning av projekt Annedal.

/MIKAEL ERIKSSON, STRUCTOR

Det händer i nätverket

22 januari, 2008 Workshop om förorenad mark vid fysisk planering och klimatförändringar. I samarbete med Boverket och Naturvårdsverket.

31 mars–1 april, 2008 Renare Marks vårmöte i Luleå

13–20 april 2008 Studieresa till Kanada.

Preliminärt v 22, 2008 Workshop om sediment. Hultsfred

maj 2008 Seminarium om undersökningsstrategier och metoder. I samarbete med SGF.

24–26 september, 2008 NORDROCS Helsingfors.

Konferens

ATV-möten: ATV – Fonden for Jord og Grundvand. Möten under våren 2008

29 januari: Jordforureningssager – netop nu

4–5 mars: Vintermøde om jord- og grundvandsforurening

23 april: Referencetilstand i grundvand, vandløb, søer og fjorde

21 maj: Praktiske erfaringer med indsatser til grundvandsbeskyttelse – de første 10 år

17 juni: Miljøjura for enhver <http://www.atv-jord-grundvand.dk>

5th International SedNet Conference 27–29 maj, 2008, Oslo. <http://www.sednet.org/content/view/124/125/>

ConSoil 3–6 juni, 2008, Milano <http://www.consoil.de/>

22–26 June, 2008, New Hampshire, USA 6th International Conference on Contaminants in Freezing Ground, CFG6 <http://ipy.crrel.usace.army.mil/cfg6>

9–11 juli, 2008, Lille, Frankrike. International Symposium on Sediment Management <http://www.augc.asso.fr/userdoc/annocelille.pdf> Kemi_071122_seminaret.pdf

GLÖM INTE!
Abstracts till NORDROCS 2, deadline 31 januari 2008!
Läs mer www.renaremark.se/konferenser/
<http://www.mutku.com/Nordrocs2008.htm>

Kurstips

Kurser för certifiering av miljöprovtagare enligt Nordtest Allmän kurs Luleå 4–5 februari, 2008

Specialkurs jord och grundvatten Umeå 6–8 februari, 2008 Samarbete mellan Tyréns, Ramböll och Marksaneringscentrum Norr. www.tyrens.se

Distanskurs i marksanering Start v. 4, 2008, Mälardalens Högskola <http://www.mdh.se/studieinformation/VisaKursplan?kurskod=WMO001&termin=20072&sprak=sv>